

SEMINARSKA NALOGA: REFORMACIJA

Razrednik: prof. Valentina Maver

Mentor: prof. Tanja Gabriel

Razred: 3.D

DRUŽBENO-POLITIČNO OZADJE V ČASU REFORMACIJE

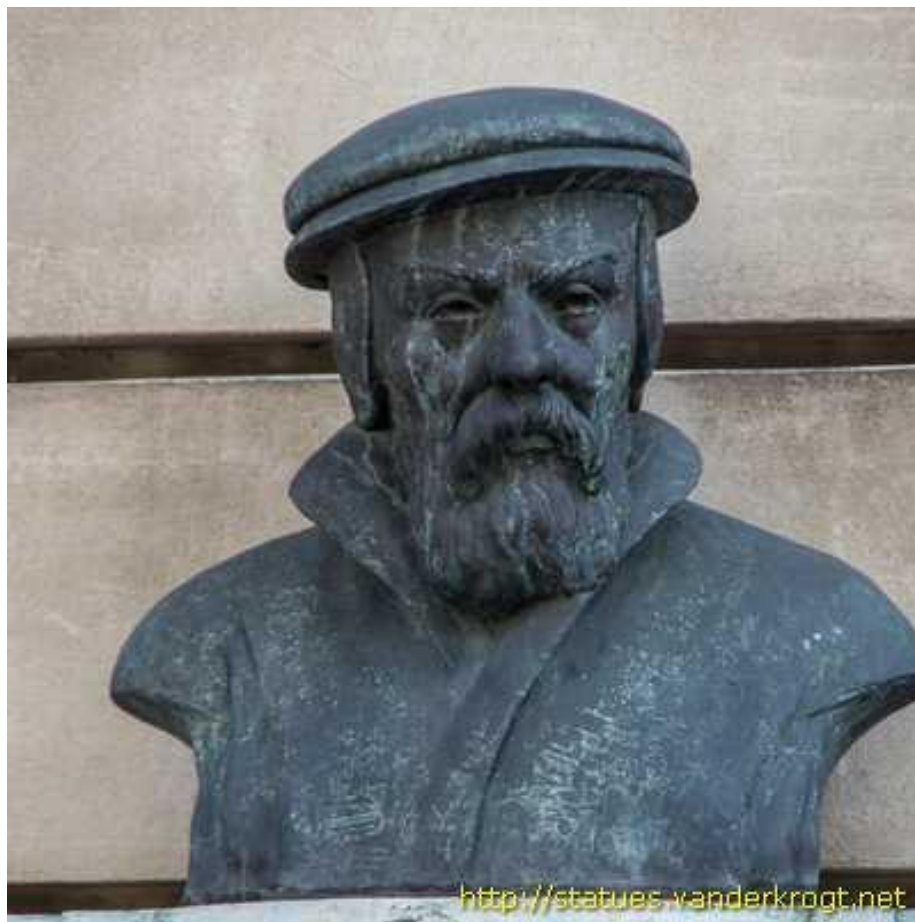
3.D

SLOVENIJA

- uradni začetek reformacije: Martin Luther
- Vpliv Martina Luthra se je širil po celotnem Svetem rimskem cesarstvu.
- Slovenske dežele so v 16. stoletju pripadale Svetemu rimskemu cesarstvu.
- Večino prebivalstva so predstavljali kmetje.
- Kulturni in družbeni razvoj sta bila zaradi slabih razmer izredno počasna.
- Nadaljnji razvoj je še upočasnila kriza fevdalnega sistema.
- Kriza fevdalnega sistema se je izrazila na dveh nivojih:
 1. na nivoju države: kmečki upori
 2. na nivoju cerkve: reformacija

- Reformacija je dosegla slovenske dežele v 16. stoletju.
- Večino slovenskih reformatorjev se je zgledovalo po Martinu Luthru in izbralo protestantsko smer reformacije.
- štirje večji reformatorji:
 1. Primož Trubar
 2. Adam Bohorič
 3. Jurij Dalmatin
 4. Sebastijan Krelj

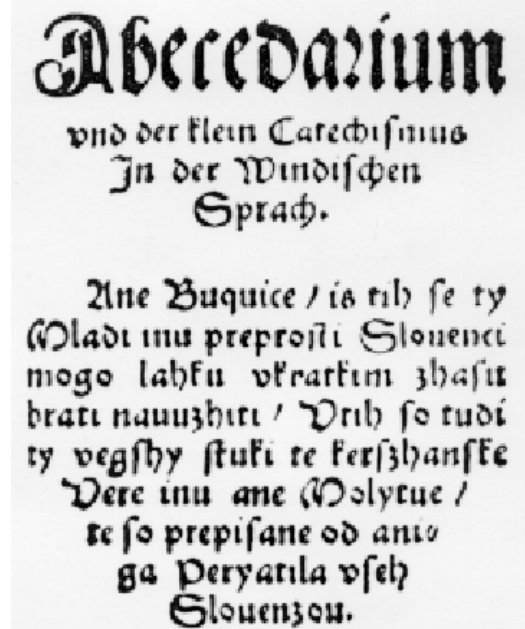

- Primož Trubar se je rodil leta 1508 na Rašici pri Velikih Laščah.
- V času šolanja se je srečeval z besedili reformatorjev.
- V času, ko je deloval v Ljubljani, je v svoje pridige vključeval reformatorske ideje.
- pomembnejša dela:

1. Abecednik

2. Katekizem

- Zaradi pregona lokalnih oblasti je pobegnil v Nemčijo.
- Pomemben je ne le za Slovence temveč tudi za druge narode v Evropi.

FRANCIJA - Družbenopolitično ozadje

- Stoletna vojna (1337 – 1453)
- Anglija proti Franciji
 - Sprva zmaguje Anglija zaradi boljše vojaške pripravljenosti.
 - Preobrat v vojni prinese Ivana Orleanska leta 1429.
 - Francija zmaga, kar vodi v porast nacionalizma, poenotenosti v Franciji; rastoče gospodarstvo.

Verske oz. Hugenotske vojne

- Trajajo od leta 1562 do leta 1598.

Obdobje pred vojno:

- verska shizma in heretični pregoni
- 1550 verski nauki Jeana Calvina, francoskega verskega reformatorja, teologa in odvetnika, povzročijo nastanek novega reformnega gibanja → Hugenoti.

Potek vojne:

- pokol v Vassyu (1. 3. 1562) – simbolni začetek Hugenotskih vojn
- Grozota vojn doseže višek v t. i. Šentjernejski noči (24. 8. 1572), ko je v Parizu izveden atentat na poveljnika hugenotske vojske, Caspara de Colignya, in v procesu pobitih še tisoče pariških Hugenotov. V naslednjih petih dneh se masaker razširi po vsej državi. V celoti je ubitih med 30.000 in 50.000 ljudi.
- Konec oboroženih spopadov prinese t.i. Nantski edikt šele leta 1598.

Pot do svobode bogoslužja

- Po smrti kralja Henrika IV, ki je bil zaslužen za mirovno pogodbo, se situacija za Hugenate drastično poslabša.
- Leta 1643 pride na oblast Ludvig XIV, ki nemudoma izvede vrsto ukrepov z namenom, da Hugenate spreobrne v katoliško vero. Odpošlje misijonarje, finančno podprte s strani države, uvede finančne kazni, zapre hugenotske šole in jim prepove prakticiranje najbolj zaželenih poklicev. Leta 1685 prekliče Nantski edikt in izda edikt iz Fontainebleauja, s katerim razglasi protestantizem za ilegalno versko prakso.
- Pregon hugenotov se konča šele s Tolerančnim ediktom leta 1788.
- Enake pravice kot drugi Francozi dobijo leto kasneje z Deklaracijo o pravicah človeka in državljana (1798).

Anglikanstvo

- v drugi polovici 15. stoletja državljanska vojna med rodbinama York in Lancaster – Vojna dveh rož (1455 – 1485)
- Konča se z zmago Henrika VII. Tudorskega v bitki pri Bosworthu, kjer premaga Riharda III. in zasede prestol v Angliji.
- Henrik VII. je vladal od 1485 do 1509.
- Poročil se je z Elizabeto Yorško z namenom vzpostavitve dolgotrajnejšega miru z rodbino York.
- Vsi Tudorji so se pri vladanju opirali na tri skupine: male posestnike (kmete), trgovce v mestih in podeželsko plemstvo (gentry).
- Pri vladanju mu je pomagal tudi "tajni svet".

- Anglija je v času Henrika VII. pridobila nova ozemlja na območju Walesa, Irske in Francije.
- Imel je 4 otroke, od katerih je prihodnost na otoku najbolj zaznamoval Henrik VIII., njegov drugorojenec in prestolonaslednik.
- Henrik VIII. je Angliji vladal med leti 1509 in 1547.
- Poročen je bil s Katarino Aragonsko.
- Bil je izjemno predan katolik in je želel cerkev na vsak način obraniti pred protestanti.
- Papež Leo X. ga je leta 1521 proglasil na "zaščitnika vere".

- Stvari se močno zapletejo, ko se Henrik zaljubi v Anno Boleyn.
- Od papeža Klemna VII. zahteva, naj prekliče njegov zakon s Katarino, a ta pod pritiskom cesarja Karla V. njegovo prošnjo zavrne.
- Henrik za canterburyjskega škofa imenuje Thomasa Cranmera, ker ju je ta pripravljen poročiti.
- Leta 1534 je v parlamentu izglasovan t.i. First Act of Supremacy, s katerim je Henrik proglašen za poglavarja novoustanovljene Anglikanske cerkve.
- Podržavijo vso cerkveno zemljo vključno s samostani, poglavarju se morajo podrediti vsi duhovniki.

- Leta 1554 je sprejet t.i. Second Act of Supremacy.
- Po Henrikovi smrti pride na oblast Marija I., ki vlada le do leta 1558, nato jo nasledi Elizabeta I., ki obnovi zakon iz leta 1554. V času njenega vladanja Anglikanska cerkev dobi dokončno obliko, ki se v temeljnih potezah kaže še danes.
- Za glavno središče nove vere je bila izbrana canterburyjska stolnica v grofiji Kent na jugovzhodu Anglije.
- Anglikanska cerkev ima podobno ureditev kot Rimskokatoliška.
- Dve bistveni razliki sta: Anglikanska od duhovnikov ne zahteva celibata, duhovniško službo lahko opravljajo tudi ženske.

ČEŠKA

- 1212-ustanovljeno Češko kraljestvo(vrhunec dosežen v 14.stol.)
- Kralj Otokar II. Je razširil ozemlje od Baltika do Jadrana.
- Ob razkolu v cerkvi so se prebivalci obrnili na reformatorja Jana Husa.

JAN HUS

- Bil je češki reformator, pridigar, teolog.
- Pridigal je o pokvarjenosti rimske cerkve, kritiziral prodajo odpustkov, poudarjal pomembnost branja Svetega pisma.
- Na koncilu v Konstanci je bil obsojen za krivoverca, a od svojih prepričanj ni odstopal.
- 1415 je bil zažgan na grmadi.

www.alamy.com - D88MEG

TRIDESETLETNA VOJNA (1618-1648)

- Izbruhnila je zaradi nasprotij med protestanti in katoličani.
- Vojna je potekala v 4 fazah, zaključila pa se je s podpisom Vestfalskega miru.
- Po vojni je bilo rimsko-nemško cesarstvo le še pojem, država opustošena, protestantizem pa priznan kot uradna vera.

REFORMACIJA V ŠPANIJI

- Rekonkvista: ponovno osvajanje ozemlja Španije pod Arabci – 1492 osvojitev Granade
- 1492 – odkritje Amerike: začetek zlate dobe španske kolonizacije
- po rekonkvisti: spreobračanje muslimanskega in judovskega prebivalstva v katoliško vero – ŠPANSKA INKVIZICIJA

- politična, kulturna in verska zedinjenost države
- Španci so nedovzetni za ideje protestantske vere.
- Inkvizicija preganja nekatoliška verska gibanja.
- protireformacija (Karel V. – proti razdvojenosti Španije)
- grožnje otomanskega cesarstva

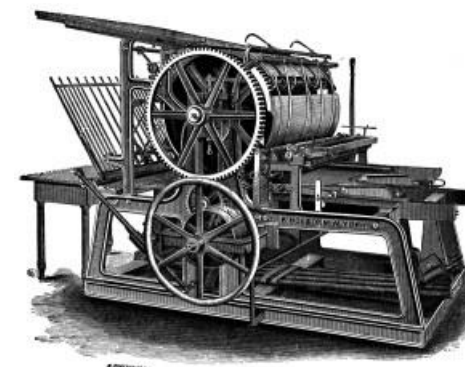
- 1530 – 1540: Protestantizem pridobiva nove vernike (teh je 1000 – 3000); skrivoma se sestajajo za verske obrede.
- znani reformatorji: dr. Juan Gil in Juan Perez de Pineda
- Julián Hernández tihotapi protestantske knjige.
- vladavina Filipa II. – zaostritev preganjanja – usmrtitve mnogih protestantov
- protestantski vladarji: Henrik VI. Francoski in Jeanne III. Navarska

NEMČIJA

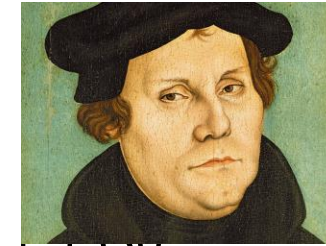
- Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti
- veliko povečanje prebivalstva v času visokega srednjega veka (11. – 13. stoletje)
- razmah mest po l. 1100
- sredi 14. stoletja kuga, ki je pobila med 30 in 60 % prebivalstva
- kriza fevdalnega sistema, splošno nezadovoljstvo z oblastjo – kmečki upori
- 13. – 15. stoletje: Uveljavi se cenovno dostopen papir.
- iznajdba tiska, Johannes Gutenberg l. 1456
- Poceni tisk je igral glavno vlogo v reformaciji.

- Od l. 1122 je papeštvo neodvisno, papež je pridobil ogromno moč.
- širjenje vpliva katoliške cerkve z ustanavljanjem meniških redov, popolna prevlada nad življenjem posameznika
- potratno življenje duhovščine
- simonija (prodaja cerkvenih služb), nepotizem
- Ljudje so opazali napake in želeli odpravo nepravilnosti.
- 13. stoletje, ustanovitev inkvizicije (cerkveno sodišče) v duhu sholastike (dogme pred razum)
- 14. stoletje – shizma, dokončna ločitev katoliške in pravoslavne cerkve
- herezija - krivoverstvo
- konec 15. stoletja še prodaja odpustkov

- veliko kritike, s širjenjem pismenosti se pojavi tudi dvom v verske dogme
- začetek 16. stoletja, zaradi gradnje bazilike sv. Petra prodaja generalnih odpustkov in odpustkov za že pokojne
- 31. 10. 1517 začetek reformacije z Luthrovo objavo 95 tez na vratih cerkve v Wittenbergu, želi razpravo o nepravilnostih
- L. 1521 ga cesar Karel V. izobči.
- Martin Luther prevede Biblijo v nemški jezik.
- ustanovitev ločene Luteranske cerkve na zboru v Augsburgu l. 1530
- L. 1555 Karel V. sprejme augsburški mir, s katerim so protestanti priznani.
- pravica priznavanja vere knezom, po principu

»čigar vladanje, tega vera« (»Cuius regio, eius religio«)

z
a
č
e
t
e
k

r
e
f
o
r
m
a
c
i
j
e

Martin Luther, obdobje reformacije

Skupinsko delo, skupina: slikovno gradivo

Avtorji: Jan Trebušak, Ema Burazer, Vita Škofic, Nika Rebeka Valjavec in
Jakob Adam Šircelj (3.D)

Pod mentorstvom: profesorice Tanje Gabriel

Vodja skupine: Ema Burazer

Potek dela v skupini oblikovanja umetniškega gradiva

- Kot ostale 4 skupine je tudi naša skupina prispevala k razrednemu projektu, katerega glavna tema je bila reformacija.
- Ustvarili smo **tri glavne plakate**, pri katerih smo vsi člani skupine enakovredno sodelovali.
- Najprej smo nekaj ur porabili za tako imenovan **„brainstorming“**, da smo razvili ideje za plakate, nato smo zopet nekaj ur delali vsak na svoji skici in si pomagali, ter izboljševali določene aspekte posamezne skice.
- Na koncu smo se odločili, da bomo po parih ali pa posamično plakate tudi pobarvali z različnimi metodami oz. orodji, med drugimi tudi voščenkami in pasteli.

1. Luther se zaveže h krščanski veri

- Na sliki pod drevjem vidimo Luthra, ki se zateče v gozd, ko na nebu divja nevihta, bliski pa neusmiljeno udarjajo po pokrajini.
- glavni avtorici: Nika Rebeka Valjavec in Vita Škofic
- tehnika: tempera barve

2. Luthrova miza

- S tem plakatom smo želeli ponazoriti Luthrovo delovno mesto, ki pravzaprav predstavlja njegovo življenje.
- Na steni lahko vidimo zemljevid Nemčije z označenimi mesti, kjer je deloval in pa leseno razpelo, torej križ s podobo Jezusa. Stena predstavlja njegovo življenje, ko je še vse potekalo po pravilih Cerkev in ko ji je Luther še slepo sledil.
- Lesena miza pa predstavlja dobo upornišva proti Cerkv, zato je na mizi biblija (Die Bibel) in pa list s 95. tezami proti Cerkv. Opazimo pa lahko tudi sliko njegove žene, ki je prav tako nekaj nenavadnega za tisti čas, kajti poroka ni bila v skladu s Cerkvijo.
- glavna avtorica: Ema Burazer
- tehnika barvanja: tempera barve, vodenke in voščenke

3. Luther pribija 95 tez

- Risba prikazuje Luthrovo najbolj znano dejanje, to je pribijanje petindevetdesetih tez na vrata Wittenberške cerkve v znak upornišтва proti Cerkvi.
- glavna avtorja: Jan Trebušak in Jakob Adam Šircelj.
- tehnika barvanja: pasteli

Žana Jereb, Jakob Živalič, Laura Gostiša, Lara
Rajačič, Ian Gošnjak, Isabela Šarec Tobias,
Ajda Vesel, Bor Rutar

Martin Luther

Mesta

Gimnazija Bežigrad, 3.D

ALLSTEDT - Laura Gostiša

Thomas Müntzer

- Luther je vplival na pridigarja Thomasa Müntzerja.
- Müntzer je podpiral rudarje in njihovo prizadevanje za ustanovitev sindikatov – spor z avtoritetami.
- 15. maja leta 1525 je v Frankenhausenu v spopad vodil 8000 kmetov – Kmečka vojna.

AUGSBURG- Ian Gošnak

cerkev svete Anne

- Luther ga obišče dvakrat: leta 1511 in leta 1518.
- srečanje s kardinalom Cajetanom
- Luther pregnan zaradi svojega verskega stališča

COBURG- Bor Rutar

znamka mesta Coburg

- Ob zboru Augsburškega parlamenta 1530 se je Luther skrival v utrdbi Veste Coburg.
- Bil je izobčen iz Cerkve.
- Izpopolnjeval je svoj prevod Svetega pisma v nemški jezik.

EISENACH - Žana Jereb

grad v Wartburgu

- šolanje na latinski šoli Sv. Georga (1498 – 1501)
- knez Friederik Modri – zaščita – skrivanje na gradu Wartburg 1 leto (1521 – 1522)
- prevod Nove zaveze iz stare grščine v nemščino

EISLEBEN- Isabela Šarec Tobias

Luthrova rojstna hiša

- Luther se rodi v Eislebenu 10. 10. 1483.
- Luther po naključju umre v Eislebenu 18. 2. 1546.
- Leta 1997 njegovi rojstni hiši ter hiši v kateri je umrl, UNESCO podeli status svetovne dediščine in danes služita kot muzeja.

ERFURT – Isabela Šarec Tobias

kip Martina Luthra v Erfurtu

- Luther se leta 1501 vpiše na Erfurtsko univerzo.
- 2. 7. 1505- nevihta v kateri se Luther zaobljubi svoje življenje posvetiti cerkvi
- 27. 7. 1540 zadnjič obiše Erfurt.

HALLE- Ajda Vesel

posmrtni odlitek Luthrovih rok in obraza

- zvezna dežela: Saška-Anhalt
- največji nasprotnik Luthra: kardinal Albercht
- 1546 – odlitek obraza in rok Martina Luthra

HEIDELBERG- Ajda Vesel

Heidelberški grad

- zvezna dežela: Baden-Württemberg
- Heidelberška konferenca: 26.4.1518
debato vodil Martin Luther
- Martin Luther povabljen na
Heidelberški grad

MAGDEBURG- Bor Rutar

mesto Magdeburg

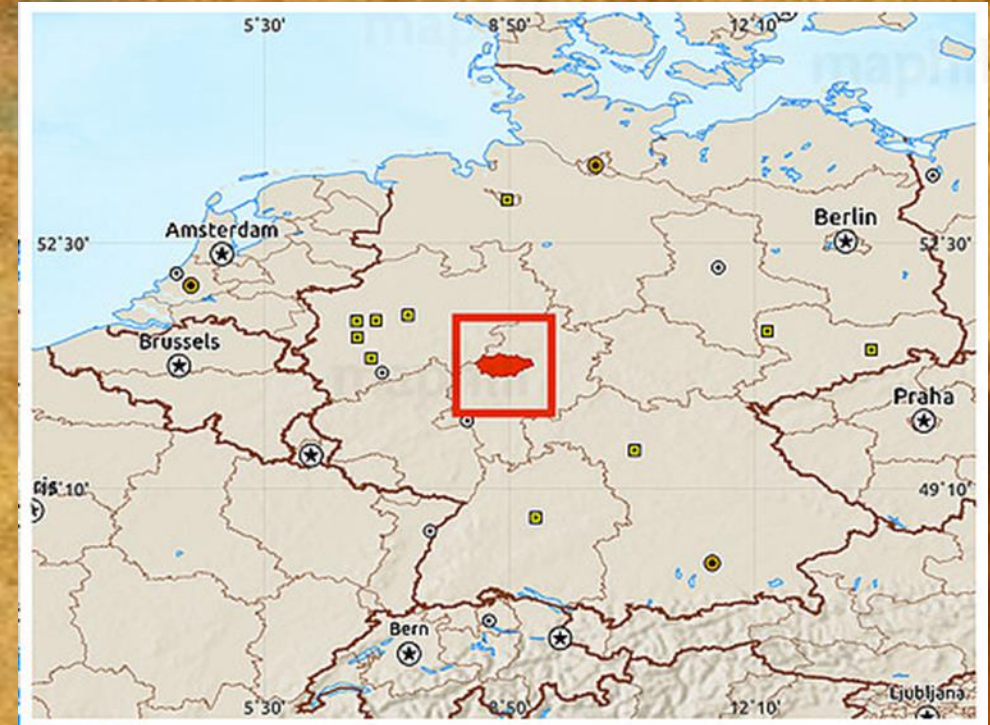

- Tu je pričel šolanje leta 1497 pri Bratih skupnega življenja.
- Leta 1524 se je vrnil in pridigal o protestantizmu.
- eno prvih mest, ki so začela izdajati Luthrova dela

MARBURG- Ian Gošnak

grad Marburg

- Luther prispe 3. septembra 1529.
- poskus rešitve spora med Zwinglijem in Luthrom
- V Marburgu je tudi šola imenovana po Luthru.

NORDHAUSEN - Lara Rajačič

spomenik Luthru

- Luther ga obišče dvakrat: 30.5. 1516 in 22.4. 1525.
- Luther je o mestu Nordhausen povedal: »Ne poznam nobenega mesta v centralni Nemčiji ali drugače nobenega mesta, ki se podreja evangeliju tako kot Nordhausen. Imelo bo čast pred bogom in vsem drugim v življenju.«
- spomini na Luthra: cerkev St. Blasii, spomenik Luthru, Kunsthaus Meyenburg...

SCHMALKALDEN - Laura Gostiša

Wilhelmurški grad

- 1531 – mestna dvorana Schmalkalden – ustanovitev Schmalkaldic lige
- 1537 člani: Martin Luther, Philipp Melanchthon in drugi reformatorji
- 1583 – grofje Henneberga izumrli – njihov delež podedoval William IV, Landgrave iz Hesse-Kassel
- rezidenca – Wilhelmurški grad (končan 1590)

TORGAU- Jakob Živalič

kapela Torgau

- Torgau je bil z gradom Hartenfels v času reformacije politično središče. Pregovor pravi: "Wittenberg je mati, Torgau je dojiča reformacije".
- Kapelo Torgau v palači Hartenfels je leta 1544 posvetil prav Martin Luther in je bila prva posvečena protestantska cerkev.
- V Torgau je pokopana Luthrova žena Katharina von Bora.

WITTENBERG- Žana Jereb

Grajska cerkev v Wittenbergu

- poučevanje na Wittenburški univerzi (teologija)
- Schlosskirche (grajska cerkev) – 95 tez
- Stadtkirche – pridige in poroka
- Luthrov hrast - javno zažiganje listine – papeževa grožnja z izbočenjem

WORMS- Lara Rajačič

Wormski edikt

- V Wormsu je potekalo več kot 100 cesarskih zborov.
- Wormski edikt je trajal od 28.1. do 25.5. 1521.
- 26. maja 1521 je Luther z Wormskim ediktom razglašen za krivoverca.

ZEITZ- Jakob Živalič

palača Moritzburg

- Martin Luther je leta 1542 v katedrali sv. Petra in Pavla v Zeitzu posvetil prvega protestantskega škofa Nikolausa Amsdorfa. Katedrala sv. Petra in Pavla se nahaja v palači Moritzburg.
- Leta 1882 so v knjižnici cerkve sv. Mihaela v Zeitzu našli 95 originalno natisnjenih Luthrovih tez iz leta 1517. Na svetu je ohranjenih le 6 takšnih izvodov.
- V Zeitzu je živel Johann Ernst Luther, vnuk velikega reformatorja, ki je imel z ženo Marto osem otrok, zato še danes tu živijo Luthrovi potomci.

Martin Luther in renesančni skladatelji

Lana Černe • Eva Kolar • Anja Malačič • Nina Merhar • Iza Palli

Mentorica: prof. Tanja Gabriel

Gimnazija Bežigrad

2017/2018

Martin Luther in glasba

- ❖ trije spisi o ureditvi bogoslužja
- ❖ *o ureditvi službe božje v verski skupnosti* (1523) — 3 tipi protestantske božje službe
 - ❖ maša
 - ❖ jutranjice
 - ❖ večernice
- ❖ *Formula missae* (1523), razlika med bogoslužjem v samostanih in stolnicah (latinščina) ter malih mestih in podeželskih skupnostih (nemščina)
- ❖ *deutsche Messe und Ordnung Gottesdiensts* (1526): temelj nemške maše (Wir glauben all an einen Gott namesto Credo)

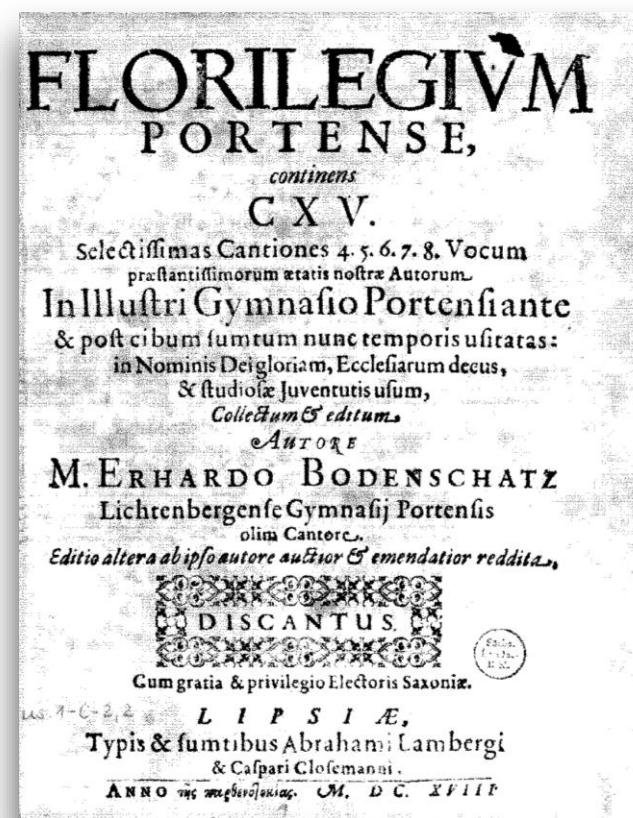

Slika 1: Martin Luther

Martin Luther in glasba

Martin Luther: Eine feste Burg ist unser Gott

- ❖ 36 pesmi — vsaj 20 od ten jih ima njegove melodije
- ❖ celoten repertoar protestantske bogoslužne glasbe okrog leta 1600 vsebuje *Florilegium Portense* (4 zvezki 1603-1621)
 - ❖ Zbral ga je Erhard Bodenschatz.
 - ❖ V njem so skladbe 58 skladateljev, med njimi sta Gallus in Haßler.

Slika 2: Florilegium Portense

Renesansa

❖ prehod v novi vek — vpliv odkritja Amerike, humanizma, nove naravnosti v antiko, reformacije in protireformacije

❖ francosko ponovno rojstvo, prepород antike

❖ 1450-1600

❖ kromatika v 16. stoletju

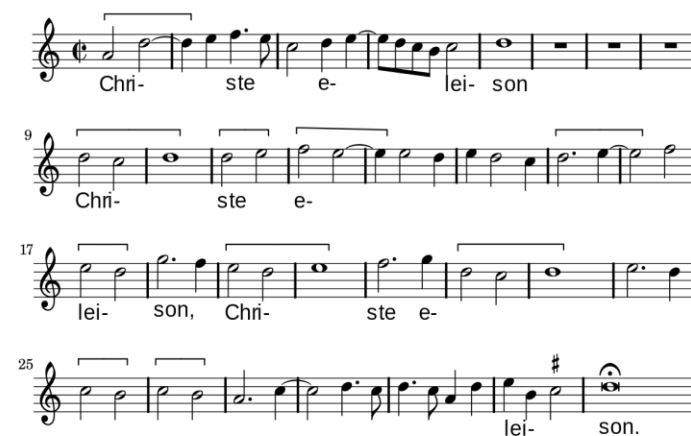
❖ posnemanje narave

❖ večglasna glasba prevladuje

❖ menzuralna notacija

Slika 3: Bazilika svetega Lovrenca, Firenze

Slika 4: primerjava menzuralne in današnje notacije

Heinrich Isaac

- ❖ ok. 1450 v Flandriji (leto rojstva ni povsem znano) -1517 v Firencah
- ❖ Flandrija
- ❖ renesančni skladatelj - eden pomembnejših skladateljev franko-flamske šole (polifonična vokalna glasba 15. in 16. stoletja)

Slika 5: Heinrich Isaac

Življenje

- ❖ O njegovem zgodnjem življenju ni veliko znanega.
- ❖ 1484 ga je Lorenzo de' Medici, ki je bil navdušen nad njegovim ugledom, povabil v Firence - tam delal 10 let v cerkvah kot skladatelj, pevec in zborovodja - skladal tudi za družino Medici in Lorenzove otroke poučeval glasbo.
- ❖ Deloval je tudi v Innsbrucku, Augsburgu, Torgauu in Konstanci.
- ❖ v Firencah do smrti obdržal hišo - ljubezen do mesta in spoštovanje do njegove žene, ki je prihajala iz Firenc
- ❖ od leta 1514 stalno v Firencah, kjer je tudi umrl leta 1517

Slika 6: Heinrich Isaac

Dela

- ❖ posvetna in cerkvena glasba v nemščini, francoščini in italijanščini (maše, moteti, instrumentalna glasba)
- ❖ *Innsbruck ich muss dich lassen* - močan vpliv na kasnejšo nemško glasbo
- ❖ *Coralis Constantinus* (1550-1555) - več kot 375 polifoničnih motetov - napisal skupaj z učencem Ludwigom Senflom

Heinrich Isaac - Virgo prudentissima

Jacobus Gallus Carniolus

❖ rojen na Kranjskem
1550 – umrl v Pragi
1591

Slika 8: Jacobus Gallus Carniolus

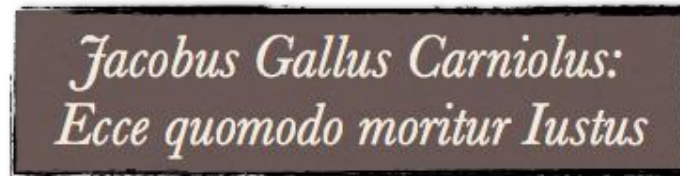

Slika 7: Gallus upodobljen na bankovcu
za 200 tolarjev

- ❖ V času svojega življenja je bil uspešen in cenjen slovenski skladatelj.
- ❖ Kot skladatelj je Gallus užival velik ugled in njegov vpliv je bil velik že za njegovega življenja in tudi po njegovi smrti.
- ❖ Materialno in moralno ga je podpiral širok krog mecenov in častilcev.
- ❖ Najbolj izdatno so ga podpirali tisti cerkveni dostojanstveniki, ki so branili katolicizem pred reformacijo.
- ❖ Reformaciji je nasprotoval tudi Gallus sam.
- ❖ Deloval je v obdobju renesanse.
- ❖ Gallus je bil sodobnik Giovannija Pierluigija da Palestrine in Orlanda di Lassa.
- ❖ Izobraževal se je v samostanu v Stični, kasneje na Reki in v Trstu.
- ❖ V mladosti je potoval po Nižji Avstriji in živel v samostanih Zwettl in Melk, kasneje je potoval v Prago in tam tudi umrl.

Dela in opus

- ❖ Gallus je avtor številnih motetov.
- ❖ Najbolj znana je zbirka 374 motetov, ki je namenjena petju za vsak dan cerkvenega leta.
- ❖ Večja zbirka del je tudi t. i. *Harmoniae morales*, izbor 53 madrigalov.
- ❖ Kmalu po prihodu v Prago je Gallus izdal prvo knjigo svojega največjega dela Opus musicum.
- ❖ Med letoma 1985 in 1996 je SAZU izdala njegova dela v dvajsetih zvezkih.

- ❖ Vseh Gallusovih kompozicij je 517.
- ❖ Slog njegove polifonije je vokalni a-cappella, vendar je že Gallus sam dovolil, da njegova dela izvajajo tudi instrumentalno.
- ❖ Izraziti so zvočni kontrasti, ljubeznivo svojevrstna in neposredna melodika in stopnjevan ritem.
- ❖ Danes se po njem imenujejo najvišje nagrade in priznanja za zborovske dosežke v Sloveniji.
- ❖ Gallusova dvorana

Hans Leo Haßler

- ❖ nemški skladatelj in organist pozne renesanse in zgodnjega baroka
- ❖ 26. 10. 1564, Nürnberg - 8. 6. 1612, Frankfurt ob Majni
- ❖ eden prvih nemških skladateljev, ki so izobrazbo nadaljevali v Italiji (Benetke, 1584)
- ❖ Prve inštrukcije glasbenega pouka je prejel od očeta, organista Isaaka Haßlerja.
- ❖ Sodeloval je z Andreo in Giovannijem Gabrieli, se učil igranja orgel in kompozicije.
- ❖ leta 1585 organist v Augsburgu
- ❖ leta 1602 dirigent (Kapellmeister) v Nürnbergu
- ❖ leta 1604 poroka s Cordulo Claus v Ulmu
- ❖ od leta 1608 do smrti v Dresdnu organist, na koncu dirigent
- ❖ umrl zaradi okužbe s tuberkulozo

Slika 9: Hans Leo Haßler

Slika 10: Lustgarten

Delo in stil

*Hans Leo Haßler: Tanzen
und Springen*

- ❖ obvladal posnemajoče tehnike Orlanda di Lassa in beneški polikoralni stil (polifonija)
- ❖ solistični in poučni motet
- ❖ vpliv številnih italijanskih skladateljev; Orazio Vecchi, Giovanni Giacomo Gastoldi, Baldassare Donato
- ❖ zlitje nemške in italijanske oblike kontrapunkta
- ❖ Njegove inštrumentalne kompozicije in cerkveno glasbo (protestantska in rimokatoliška) so obširno posnemali.
- ❖ dela: *Canzonette* (1590), *Madrigali* (1596), *Missae* (1599), *Lustgarten neuer teutscher Gesäng* (1601), *Psalmes simpliciter* (1608), *Venusgarten* (1615), *Litaney teütsch* (1619)

Jacobus Clemens non Papa

- ❖ bil rojen med letoma 1510 in 1515, verjetno v kraju Ypres, umrl pa je v letu 1555 ali 1556, verjetno v kraju Dixmuide
- ❖ pomemben in vpliven renesančni skladatelj
- ❖ njegov skladateljski opus obsežen, vsebuje mnoge takrat aktualne sloge
- ❖ znane predvsem njegove večglasne predelave psalmov v flamščini

Slika 11: Jacobus Clemens non Papa

Življenje

- ❖ O njegovi mladosti nimamo skoraj nobenih podatkov.
- ❖ Bil je izšolan za duhovnika.
- ❖ Pierre Attaingnant je v Parizu objavil zbirko njegovih šanson.
- ❖ Med marcem leta 1544 in junijem leta 1545 je deloval kot subkantor v katedrali v Brugeu.
- ❖ Kmalu zatem je sklenil poslovno razmerje z založnikom Tielmanom Susatom iz Antwerpna.
- ❖ Od 1545 do 1549 je bil zborovodja na dvoru Charlesa V.
- ❖ V letu 1550 se je zaposlil kot pevec in skladatelj pri Marijini bratovščini v Hertogenboschu.
- ❖ živel in delal tudi v Ypresu in Leidenu, verjetno tudi v Dordrechtu
- ❖ Točni podatki o njegovi smrti niso znani.

Vzdevek non Papa

- ❖ prva teorija: Pripisal mu ga je založnik Susato, da bi ga ločil od Papeža Clementa VII.
- ❖ »Non Papa« bi pomenilo Jacob Clement, ampak ne tisti, ki je Papež.
- ❖ druga teorija: Vzdevek je dobil iz istega razloga, le da naj bi ga le-ta ločil od pesnika Jacobusa Pape iz Ypresa.
- ❖ tretja teorija: Skladatelj je vzdevek dobil čisto po naključju.

Delo

- ❖ Clemens verjetno nikdar ni potoval v Italijo. To je razlog, da v njegovih delih ne najdemo vpliva italijanskega sloga.
- ❖ Predstavlja predvsem severnoevropsko različico franko-flamskega sloga.
- ❖ Primarno je znan kot skladatelj cerkvene glasbe — ta zavzema približno 80 odstotkov njegovega opusa — napisal je 233 motetov, le 3 od njih na posvetno besedilo.
- ❖ Clemens se je s skladanjem ukvarjal le dve desetletji.
- ❖ Med njegovimi deli so najbolj znani *Souterliedekens*. Objavljena so bila leta 1556 ali 1557 — to je bila prva večglasna predelava vseh 150 psalmov v flamskem jeziku.
- ❖ Clemensove maše (npr. *Missa Ecce quam bonum*, *Missa Gaude lux Donatiane* ali *Missa defunctorum*) in moteti (npr. *Circumdederunt me*, *O quam moesta dies* ali *Si diligis me*) so bogate polifone kompozicije.
- ❖ Po Clemensovi smrti so bile njegove kompozicije distribuirane v Nemčijo, Francijo, Španijo in Anglijo.
- ❖ Največji vpliv je Clemensova glasba imela v Nemčiji; celo Orlando di Lasso je poznal njegova dela.

Seznam del

- ❖ 15 maš, od tega 14 parodičnih in en rekviem
- ❖ 2 fragmenta mašnega ciklusa
- ❖ 15 magnifikatov
- ❖ približno 233 motetov
- ❖ več kot 100 posvetnih del, od tega 89 šanson, 8 flamskih pesmi ter 8 instrumentalnih del
- ❖ 159 *Souterliedekens* oz. večglasnih predelav psalmov v flamščini

*Jacobus Clemens non Papa:
Souterliedekens*

Giovanni Pierluigi da Palestrina

- ❖ italijanski renesančni skladatelj, predstavnik rimske šole
- ❖ Napisal je 105 maš, 500 motetov, 100 madrigalov in 68 oratorijev.

Slika 12: Giovanni Pierluigi da Palestrina

Življenje

- ❖ rojen okoli 1525 v Palestrini pri Rimu
- ❖ učenec Firmina de Bela
- ❖ pevec v cerkvi Maria Maggiore v Rimu, kjer se je tudi učil glasbo od 1537 do 1539
- ❖ 1544-1551 organist v rojstnem kraju
- ❖ od 1551 kapelnik v Capella Giulia
- ❖ 1554 prva knjiga maš, posvečena papežu Juliju III, njegovemu mecenu
- ❖ Papež Pavel IV ga je odpustil; upiranje klerikalnemu značaju schole in poroka
- ❖ od 1555 kapelnik lateranske cerkve
- ❖ od 1556 glasbeni učitelj v Seminario Romano
- ❖ od 1571 do 1594 kapelnik v cerkvi svetega Petra, tam pokopan

Dela

*Giovanni Pierluigi da Palestrina:
Ut, re, mi, fa, sol, la*

- ❖ Najbolj znane maše so *Ecce sacerdos magnus*; *L'Homme armé*; *Ut, re, mi, fa, sol, la*; *Ave Maria*; *Tu es Petrus*; *Missa brevis* in *Veni Creator Spiritus*.
- ❖ Maše so napisane za 4, 5, 6 in 8- glasni zbor.
- ❖ Najbolj znani moteti so *Sicut cervus*, *Plange quasi virgo*, *O bone Jesu*, *Super flumina Babylonia*, poleg teh pa še 29 motetov na besedila iz Visoke pesmi ter Očitanja.
- ❖ kontrapunkt
- ❖ *Ut, re, mi, fa, sol, la* je maša, ki poimenuje prvih šest tonov današnje C durove lestvice, le da se namesto imena *ut* uporablja *do*.
- ❖ Poleg maš, motetov, madrigalov in oratorijev je pisal tudi himne, magnificate, ofertorije, litanije in žalostnike.
- ❖ 1584 je izdal zbirko motetov *Canticum canticorum*.
- ❖ Navezoval se je tako na posvetne kot cerkvene prvine predvsem v vokalnih skladbah tipa a capella.

Seznam virov in literature

- ❖ *Hans Leo Hassler*. 2017. [internet]. [citirano: 14. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.m.wikipedia.org/wiki/Hans_Leo_Hassler.
- ❖ *Hans Leo Hassler*. 2017. [internet]. [citirano: 14. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Hans_Leo_Hassler.
- ❖ *Hans Leo Hassler*. 2018. [internet]. [citirano: 14. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.britannica.com/biography/Hans-Leo-Hassler>.
- ❖ *Jacob Clemens non Papa*. [internet]. [citirano 14.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Jacob_Clemens_non_Papa.
- ❖ The editors of Encyclopedia of world biography. 2004. *Heinrich Isaac*. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <http://www.encyclopedia.com/people/literature-and-arts/music-history-composers-and-performers-biographies/heinrich-isaac>.
- ❖ *Heinrich Isaac*. 2017. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: https://en.wikipedia.org/wiki/Heinrich_Isaac.
- ❖ The editors of Encyclopedia Britannica. 2018. *Heinrich Isaac*. [internet]. [citirano 12.1.2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.britannica.com/biography/Heinrich-Isaac>.
- ❖ Cvetko D. 1965. *Jacobus Gallus Carniolus*. Ljubljana: Slovenska matica.
- ❖ Štefe, T. 2018. *Jakob Petelin Gallus*. [internet]. [citirano 12. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: http://www.kam.si/veliki_slovenci/jakob_petelin_gallus.html.
- ❖ Wörner, K. H. 1992. *Zgodovina glasbe*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- ❖ *Martin Luther and music*. 2018. [internet]. [citirano: 9. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.museeprotestant.org/en/notice/martin-luther-and-music/>.
- ❖ Stevens, D. W. 2018. *Giovanni Pierluigi da Palestrina*. [internet]. [citirano: 9. 1. 2018]. Dostopno na naslovu: <https://www.britannica.com/biography/Giovanni-Pierluigi-da-Palestrina>.